

**JOAN-LLUÍS LLUÍS: "L'OBRA D'EN BODON ÉS PLENA DE
METÀFORES SOBRE L'ESTAT DE L'OCCITÀ"**

Amb motiu del centenari del naixement d'en Joan Bodon, presentem un petit cicle d'entrevistes amb personalitats relacionades amb l'obra d'aquest gran escriptor occità contemporani. **En Joan-Lluís Lluís és un reconegut escriptor, traductor i cronista nord-català que ha traduït "Lo libre dels grands jorns" al català.**

R.- En aquesta novel·la de l'any 1964, el protagonista viatja a Clarmont d'Auvèrnia després d'assabentar-se que pateix una malaltia terminal, per viure allà el seu final. Potser una metàfora de l'estat de la llengua occitana? O de la nostra societat actual?

J-L.L.- Tota la novel·la està plena de metàfores sobre l'estat de la llengua occitana, però també d'afirmacions directes. I sí que és evident que el càncer terminal del protagonista reflexa la situació de la llengua. Però en realitat tot, en aquesta novel·la, s'aboca al final: la vida del narrador, la llengua occitana, la memòria de la gent, l'esperança d'un món millor a través del marxisme o de la ciència, fins i tot l'amor. Per això l'editora catalana de la novel·la va proposar un canvi en el títol i per això doncs es diu *Llibre dels finals*.

R.- La preocupació d'en Bodon pel present i el futur de l'occità fou una constant vital i literària. Com plasmava aquesta situació patida de menyspreu i persecucions envers la llengua per part de les estructures estatals franceses?

J-L.L.- Bé, no soc un estudiós de Bodon, soc només un traductor, i per traduir una novel·la no cal saber-ho tot de l'autor. Sí que he mirat el seu recorregut i el que més em va sorprendre és que fos mestre d'escola. Com a mestre d'escola havia d'imposar la llengua francesa al seus alumnes, com tots els mestres de França. O sigui que havia de prohibir l'ús de l'occità. Ho va fer? No ho sé, però reconec que és una qüestió que trobo angoixant, perquè el seu amor per l'occità és evidentíssim. Llavors com ho feia? Com aconseguia fer conviure amor i deure professional? Crec sincerament que el fet que se n'anés a viure a Algèria indica que volia fugir d'aquest estat esquizofrènic. A Algèria era lluny de l'occità, però també era lluny del deure de fer-lo desaparèixer.

R.- Una curiositat és que, malgrat l'ambient de desesperança respecte l'esdevenidor de la llengua, en Bodon valoritza molt la literatura trobadoresca medieval occitana en aquesta novel·la. Per què aquest impressió que no gaudeix la literatura occitana més contemporània començant pel Felibrisme o pel segle XX?

J-L.L.- Em sembla que la literatura trobadoresca en occità, per l'enorme prestigi internacional que va tenir -encara que internacional sigui, en aquest context, un neologisme-, és una referència constant dels autors occitans a partir del segle XIX. És la font de bellesa i d'estil on poden beure, però sobretot deu ser una gran font de legitimitat. "Si ho van fer, nosaltres també podem fer-ho", crec que diuen. El problema és que ja gairebé ningú, ni entre la gent més culta de França, no dona importància al fet que els trobadors creessin en occità, que trobadors d'altres països aprenguessin l'occità per escriure com ells. I sobretot, els francesos cultes consideren que escriure en una llengua que no sigui el francès no té cap importància. Són gent culta que amaga incultura i que no reconeixerà mai aquesta part seva d'incultura. A mi em fa fàstic, la veritat.

R.- En Bodon també patia una certa sensació d'inferioritat davant d'altres escriptors occitans del moment per la seva situació com a professor d'escola en un ambient allunyat com els pobles on visqué?

J-L.L.- Crec que sí. Joan Bodon devia ser una persona molt modesta, es nota escoltant-lo o fins i tot en fotos, amb la seva bata de mestre de primària que sempre va treballar en poblets petits de zones rurals. En canvi, si mirem els altres escriptors importants de més o menys la seva generació: Robèrt Lafont era universitari, Max Roqueta era metge, Bernat Manciet era diplomàtic i cap d'empresa... Li puc veure prou fàcilment un cert complex d'inferioritat, mentre que en realitat tenia més mèrit que els altres d'haver accedit a la literatura.

R.- La literatura occitana, malgrat la seva proximitat i la seva qualitat, és encara molt desconeguda pel públic lector català. Quins són els motius d'aquest desconeixement? I quines mesures serien adequades per a esmenar aquesta situació?

J-L.L.- La literatura occitana pateix sobretot de no ser coneguda a Occitània. És un gran desastre, volgut per França. En occità es publiquen pocs llibres que es venen poc. Sovint ho fan editorials petites i encara que hi hagi, de tant en tant, traduccions al francès, aquestes tampoc no són a priori considerades com a interessants, amb alguna excepció, ni pels crítics, ni pels periodistes, ni pels llibreters. En aquest context, que la literatura occitana no s'exporti no és estrany. És veritat que és poc coneguda a Catalunya però crec que no m'equivoco si dic que el català deu ser, després del francès, la llengua en la qual l'occità es tradueix més. Crec que se l'ha de presentar com una literatura viva i normal, capaç de parlar de tot, en cap cas com una literatura en via d'extinció que cal ajudar llegint-la com si fos un monument bell i digne però potser inútil. Caldria traduir més autors vius i convidar-los a Catalunya, com es poden convidar autors d'altres llengües.

R.- Com a nord-català, quines són les similituds i les diferències de la situació del català a la Catalunya del Nord i de l'occità a Occitània?

J-L.L.- Catalunya Nord s'ha trobat durant temps en una situació a mig camí entre la situació de Catalunya (llengua prou forta encara però en perill per culpa de l'estat espanyol i, també, malauradament, del complex d'inferioritat de molts catalanoparlants) i la d'Occitània (residualització accelerada i perill de mort). Des de fa unes desenes d'anys és evident que la balança nord-catalana es decanta cada cop més cap a la situació occitana, perquè les mateixes causes tenen les mateixes conseqüències. L'única cosa, crec, que podria canviar el destí funest de la llengua catalana a Catalunya Nord seria la independència de Catalunya, que faria moure tots els paràmetres, sobretot psicològics, i canviaria profundament la visió que es té al nord del que significa ser català i parlar català.

Francesc Sangar. CAOC.